

Det nya landet – startar i skolan Instruktioner till lärare (heldagsupplägg)

Hej!

Du läser nu en instruktion för genomförandet av en heldag på temat Det nya landet – startar i skolan. Materialet är framtaget av IM Individuell Människohjälp och vänder sig till studerande i gymnasiet och folkhögskolan. Syftet med projektet är att genom personliga berättelser och övningar underlätta för att samtala om aktuella, men ibland svåra frågor som flykt, integration, segregation, främlingsfientlighet och rasism.

Materialet bygger på en bok som heter *Det nya landet - Berättelser från Sverige* samt en film vid namn *Det nya landet*. Tillsammans ska boken och filmen väcka tankar och frågor som studenterna både i helklass och smågrupper ska fundera över och diskutera.

Detta material är i första hand tänkt att genomföras i form av en hel- eller en halvdag. Det du just nu läser är instruktioner för en heldag. Instruktionen ska kunna användas vare sig du är helt ny som lärare och aldrig tidigare har jobbat med detta område eller om du har jobbat i många år med dessa teman. Självklart kan materialet också integreras i den ordinarie undervisningen och på så sätt användas under en längre tid. Naturligtvis kan du även som lärare välja att ändra i tiderna för övningarna och diskussionerna, samt modifiera och/eller byta ut övningar mot andra, om du anser det lämpligt. Det finns stor frihet att välja bort eller välja till, ni väljer!

Heldagsupplägget bygger på en tidsplanering om totalt sju timmar, till exempel mellan klockan 9-16, inklusive lunch. För att kunna följa det på bästa vis innehåller varje tidssegment en tidsuppskattning.

För att dagen ska bli så lyckad som möjligt är det några saker du som lärare kan tänka på.

- Under dagen kommer en kortfilm att visas. Se därför till att du har utrustning för att visa film.
- Flera av övningarna kräver att klassen delar upp sig i smågrupper. Därför är det bra om studenterna har möjlighet att dela upp sig i olika rum/ytor.
- Vissa övningar kräver att man kan röra sig relativt fritt i klassrummet. Var därför beredd att flytta på bord/stolar i klassrummet för att dessa övningar ska ske på ett så smidigt sätt som möjligt.

Vi hoppas att ni får en intressant och utvecklande dag, samt att ni genom detta material kan inspireras till att arbeta mer aktivt med värdegrundsarbetet på er skola. Om ni vill komma i kontakt med oss som jobbar med projektet för att ställa frågor, kommentarer eller har förslag på förbättringar är ni välkomna att återkoppla till dnlskolan@manniskohjalp.se.

Med vänlig hälsning
Individuell Människohjälp

1. Introduktion (15 min)

Hälsa alla studenter välkomna. Förklara att temadagen kommer handla om ämnen som rasism, bemötande, fördomar, integration och segregation. Syftet med dagen är att få diskutera, lyssna, sätta sig in i andras perspektiv, visa förståelse, respekt och empati. Under dagen kommer klassen se en film, läsa valda kapitel ur en bok, diskutera och göra olika övningar tillsammans.

En metod som du som lärare kan använda dig av för att få dina studenter uppmärksamhet under dagen, utan att behöva höja rösten, är att informera klassen om att när läraren räcker upp en hand högt upp i luften, så ska de studenter som ser det vara tysta och räcka upp sina händer. En efter en kommer studenterna se någon stå med handen i luften, själv bli tyst och räcka upp sin hand, varpå alla till slut står tysta. Först då tar alla ner händerna igen och läraren börjar prata.

Under dagen är det av största vikt att studenterna vågar prata öppet och känner sig trygga med varandra. Det försätter att alla studenter anstränger sig för att lyssna på och försöka förstå varandra. Därför är det bra om ni i klassen bestämmer några trivselprinciper tillsammans. Syftet med detta är att alla ska känna sig trygga i de diskussionerna som kommer att föras under dagen. Om studenterna vill addera egna principer går det bra. Principerna skrivs upp på tavlan och står kvar där under dagen. Vid behov kan du gå igenom och påminna om dem. De fem principer som bör vara med är:

1. *Inkludera alla.* Det är viktigt att alla får plats och kan dela med sig av sina tankar. Uppmuntra gärna andra att delta i diskussionerna genom att fråga vad de tycker!
2. *Avstängda mobiler.* När alla har mobiltelefonerna avstängda kan vi vara närvarande och då blir det lättare att få till bra samtal.
3. *Utgå från att alla vill väl.* Om vi utgår ifrån att andra i gruppen vill oss ont, blir det svårt att sätta sig in i deras situation och att själv våga säga vad man tycker.
4. *Lyssna för att förstå.* När någon pratar, så lyssnar vi uppmärksamt. Vi lyssnar inte för att samla egna argument, eller tänka igenom vad vi ska säga när personen slutat prata.
5. *Provprata!* Målet med dagen är att ge alla möjlighet att provprata, det vill säga, prata om ämnen som det inte finns ett givet svar på. För att våga provprata måste alla hjälpas åt att lyssna på varandra och uppmuntras att våga prata.

OBS! Återkom till trivselprinciperna under dagen, vid behov!

Presentera därefter dagens agenda. Låt också agendan stå kvar på tavlan under dagen. På så vis kan studenterna alltid veta vad som kommer hända, vilket ökar tryggheten.

Förmiddag:

- Samtalsövning speedo
- Film
- Smågruppsdiskussion film
- Rast
- Smågruppsdiskussion bok
- Presentation bok
- Rast
- Rollspel
- Summering av förmiddagen
- Lunch

Eftermiddag:

- Introduktion till eftermiddagen
- Fyra hörns-övning
- Värderingsövning: Alltid-aldrig
- Rast
- Smågruppsdiskussioner bok
- Presentation bok
- Rast
- Utcheckning
- Avslutning

2. Samtalsövning Speedo (15 minuter)

Uppmana alla att ställa sig upp och ta en person i handen, som när två personer hälsar. På så vis har alla delat upp sig två och två. Vid ojämnt antal deltar även läraren. Därefter ska paret röra sig in mot mitten av klassrummet så att de bildar två cirklar av elever – de i den inre cirkeln har ryggen mot mitten och de i den yttre cirkeln har magen mot mitten. När klassen har format två cirklar kan de släppa händerna.

Läraren kommer nu att säga ett samtalsämne, varpå samtalsparen pratar fritt om det tills läraren bryter genom att höja sin hand i luften. När alla står tysta tar de i den yttre cirkeln ett steg till höger, så att nya samtalspar bildas. Då säger läraren nästa ämne.

Läraren kan naturligtvis själv bedöma när samtalet ska brytas, men cirka en minut är lagom beroende på ämne. Syftet med övningen är inte att ha djupgående diskussioner om ämnet, utan att alla ska komma igång och prata.

Följande ämne och ordning används:

- Vad tycker du bäst om att göra på fritiden?
- Vad gör dig riktigt glad?
- Nämn en sak du tycker om med Sverige
- Hur hade du velat bli bemött om du flyttat till ett främmande land?
- Om du skulle få leva om ditt liv, var skulle du vilja bli född?
- Berätta om en situation då du tycker att det är viktigt att man säger ifrån.

- Vad tänker du på när du hör ordet ”integration”?
- Berätta om en förebild som du har.
- Nämn en sak du inte tycker om med Sverige
- Om du hade kunnat ett till språk flytande, vilket hade du valt då?

3. Visa kortfilmen *Det nya landet* (15 min)

Berätta att en film nu kommer att visas, som är 15 minuter lång.

4. Smågruppsdiskussioner film *Det nya landet* (15 min)

Klassen delas upp i smågrupper om totalt 4-5 elever.

Om du vill förbereda smågruppsdiskussionerna får du gärna på förhand dela in dem i grupper, så att de hamnar i en grupp med klasskamrater som de normalt sett inte brukar umgås med. Det ökar förutsättningarna för nya perspektiv. Du kan också dela in dem i grupper genom att räkna mellan 1-5 tills alla studenter fått en siffra och grupp.

Under smågruppsdiskussionerna får du gärna gå runt mellan grupperna för att se till att diskussionerna flyter på, att de sker med respekt för varandra, att alla studenterna kommer till tals, att rätt ämnen diskuteras, etc. Om du ser att alla samtal fungerar väl behöver du inte delta i deras diskussioner. Om du ska delta i en diskussion, till exempel för att de sitter tysta och inte kommer igång, så gör det med en nyfiken attityd. Du kan till exempel hjälpa dem att komma igång genom att komma med en kort reflektion om en av de frågor som ska diskuteras, och fråga vad de tycker om det. När samtalet har etablerats drar du dig ur igen. Informera eleverna om syftet med att du kommer gå runt mellan grupperna innan de börjar diskutera, så att de inte känner sig pressade och känner prestationskrav om du deltar i en grupp.

Varje grupp ska diskutera följande frågor:

- Vilken del i filmen berörde dig mest? Varför?
- Adam säger att ”När man blir slagen så reser man sig upp igen, man blir starkare än innan”. Håller du med om det?? Varför/varför inte?
- Linnéa säger att fler borde stå upp för varandra även fast man inte känner personen. Hur tycker du att det är att ställa upp för personer du inte känner? Har du något förslag på vad man skulle kunna göra?
- Javid säger att han på cirkusen träffade människor som var ”annorlunda”. Vad tror du att han menar med det?
- Berätta om en sak du tar med dig från filmen.

4. Rast (10 min)

5. Smågruppsdiskussioner bok *Det nya landet - Berättelser från Sverige* (40 min)

Klassen delas upp i totalt fem olika grupper som arbetar med varsitt kapitel (för diskussionsfrågor, se separat dokument). Studenterna ska på den utsatta tiden läsa sitt kapitel, diskutera frågorna och skriva ner några stödord för deras reflektioner och lärdomar. Informera klassen om att de efter gruppdiskussionerna tillsammans och inför klassen ska få presentera vad kapitlet handlat om, vad de diskuterat, samt vad de tänkt på och lärt sig av kapitlet/diskussionen.

Om du vill förbereda smågruppsdiskussionerna får du gärna på förhand dela in dem i grupper, så att de hamnar i en grupp med klasskamrater som de normalt sett inte brukar umgås med. Det ökar förutsättningarna för nya perspektiv. Du kan också dela in dem i grupper genom att räkna mellan 1-5 tills alla elever fått en siffra och grupp.

Under smågruppsdiskussionerna får du gärna gå runt mellan grupperna för att se till att diskussionerna flyter på, att de sker med respekt för varandra, att rätt ämnen diskuteras, etc. Om du ser att alla samtal fungerar väl behöver du inte delta i deras diskussioner. Om du ska delta i en diskussion, till exempel för att de sitter tysta och inte kommer igång, så gör det med en nyfiken attityd. Du kan till exempel hjälpa dem att komma igång genom att komma med en kort reflektion om en av de frågor som ska diskuteras, och fråga vad de tycker om det. När samtalet har etablerats drar du dig ur igen. Informera studenterna om syftet med att du kommer gå runt mellan grupperna innan de börjar diskutera, så att de inte känner sig pressade och känner prestationskrav om du deltar i en grupp.

6. Grupperna presenterar sina kapitel och diskussioner (35 min)

Efter att varje grupp presenterat sin text och de diskussioner gruppen har haft bör läraren sammanfatta det gruppen har sagt. Syftet med det är att göra så att gruppen ska kännas sig lyssnad på och att de har uppfattats rätt.

7. Rast (10 min)

8. Rollspel: Får jag vara med? (30 min)

Dela upp klassen genom att ge dem nummer, från ett till fyra. Låt sedan alla elever med nummer ett gå utanför klassrummet. Be sedan eleverna med nummer två till fyra, som är kvar i klassrummet, att ställa sig i varsin del av rummet. Tvåorna står tillsammans, treorna står tillsammans och fyrororna tillsammans.

Instruera ettorna om att de ska välja en grupp eller ett sammanhang som är viktigt för dem att vara en del av. Det kan till exempel vara varför de ska få bo i Sverige, varför de ska få gå på skolan, varför de ska få spela fotboll med sitt lag eller få fortsätta spela gitarr i sitt band. De ska sedan få gå in till klassrummet, gå till varsin av de tre grupperna som väntar därinne, och förklara för dem varför de ska få vara en del av gruppen.

Inne i klassrummet fördelar du olika förhållningssätt till de tre grupperna.

- Tvåorna ska bemöta gruppens etta negativt och inte hålla med personen. Beroende på vad ettan säger ska tvåorna improvisera och argumentera varför det inte är lämpligt att ettan får vara med i gruppen.
- Treorna ska vara ointresserade. De bryr sig inte om vad ettan säger eller tycker, och håller varken med eller säger emot. De kan titta åt ett annat håll, kolla på sin mobiltelefon eller börja prata om något annat.
- Fyrororna ska vara positiva och uppmuntrande. Med glada tillrop välkomnar de personen i gruppen. Oavsett vad ettan säger tycker de att det är fantastiskt och håller med.

Nu ska ettorna gå in i klassrummet, gå till varsin grupp och motivera varför de ska få tillhöra sin önskade grupp. Efter några minuter avbryter du övningen och går igenom diskussionsfrågorna.

Diskutera följande frågor med klassen:

- Hur kändes det för ettan att komma till gruppen av tvåor som var negativa och inte höll med dig? Hur kändes det för tvåorna?
- Hur kändes det för ettan att komma till gruppen av treor som inte brydde sig? Hur kändes det för treorna?
- Hur kändes det för ettan att komma till gruppen av fyror som var positiva och uppmuntrande? Hur kändes det för fyrororna?
- Vad tror ni att syftet är med övningen?
- Människor från olika länder i världen invandrar till Sverige. Tror ni att alla får samma bemötande, eller varierar det beroende på vilket land man kommer från? Varför är det så?

När en person pratat är det bra om du summerar vad personen sagt – det gör att personen

känner sig bekräftad och underlättar för resten av klassen att förstå det studenten sagt.

9. Summering av förmiddagen (10 min)

Sammanfatta vad som gjorts under förmiddagen. Bekräfta studenternas insats!

10. Lunchrast (45 min)

11. Introduktion till eftermiddagen (5 min)

Hälsa eleverna välkomna tillbaka. Påminn om agendan för eftermiddagen.

- Introduktion till eftermiddagen
- Fyra hörn-övning
- Värderingsövning: Alltid-aldrig
- Rast
- Smågruppsdiskussioner bok
- Presentation
- Rast
- Utcheckning
- Avslutning

12. Fyra hörn-övning (15 minuter)

Alla hjälps åt att flytta borden så att alla får plats att röra sig fritt. Läs upp följande fyra påståenden i tur och ordning. Om studenterna håller med mest om påstående ett ska de ställa sig i hörn 1, mest i påstående 2 ska de ställa sig i hörn 2 o.s.v. När studenterna valt hörn får de först kort diskutera varför de valt det hörnet med den som står närmast (observera så att ingen står ensam). Be, därefter, någon/några från varje hörn att motivera varför de ställde sig där de ställde sig. Försök att se till att de som normalt inte uttrycker sig kommer till tals. Informera om att det är tillåtet att tänka om och byta hörn.

När blir man svensk?

- När man känner sig som svensk
- När man av andra uppfattas som svensk
- När man är född av svenska föräldrar
- Något annat

Vilken är din främsta identitet?

- Geografisk (europé, svensk, smålänning, stockholmare...)
- Politisk/filosofisk/religiös (liberal, humanist, hindu...)
- Kopplad till yrke/intresse (studerande, barista, löpare, musiker...)
- Något annat.

13. Värderingsövning: Alltid - aldrig (20 min)

Detta är en värderingsövning som engagerar alla och där alla får ta ställning.

Uppmuntra studenterna att ställa sig upp. Alla hjälps åt att flytta borden så att alla får plats att röra sig på en sträcka i rummet. Längst till vänster finns en aldrig-sida och längst till höger finns en alltid-sida. Du kommer läsa upp olika påståenden och då ska studenterna ställa sig någonstans på sträckan, beroende på vad de tycker. Det kan både vara längst bort vid alltid- eller aldrig-sidan, men kan också vara på vägen däremellan, om de inte är helt övertygade. Efter varje påstående får några studenter komma till tals och berätta varför de har ställt sig där de ställt sig. Om alla ställer sig på samma sida och motiverar det med kritiska kommentarer är det viktigt att du som lärare hjälper eleverna att nyansera deras bild.

Använd följande påståenden:

- Min favoritfärg är blå
- Jag känner mig hemma i Sverige
- Det är respektfullt att ta i hand när man hälsar
Följdfråga: Vilka andra sätt finns det att hälsa på? Kan ni ge exempel på andra länder i världen där de hälsar på andra vis?
- En person kan ha flera identiteter samtidigt
Följdfråga: Kan ni ge förslag på olika identiteter som samma person kan ha? De kan till exempel vara kopplade till nationaliteter, intressen och andra grupp tillhörigheter.
- Alla nya svenskar bor i socialt och ekonomiskt utsatta områden
- Det borde skapas fler mötesplatser där nya och etablerade svenskar kan träffas

14. Rast (10 min)

15. Smågruppsdiskussioner bok (40 min)

Klassen sätter sig i samma grupper som under förmiddagen och arbetar med varsitt kapitel. För vidare instruktioner, se ovan.

16. Grupperna presenterar sina kapitel och diskussioner (35 min)

Efter att varje grupp presenterat sin text och de diskussioner gruppen har haft bör läraren sammanfatta det gruppen har sagt. Syftet med det är att göra så att gruppen ska kännas sig lyssnad på och att de har uppfattats rätt.

Rast (10 min)

17. Utcheckning – vad har jag lärt mig idag (20 min)

Alla studenterna sitter på sin plats och får berätta vad de har lärt sig eller reflekterat kring under dagen. Låt studenterna få tid att på egen hand tänka på frågan, innan de svarar.

Målet är att alla studenterna ska tvingas tänka till vad de lärt sig, samt få dela det och höra

vad andra lärt sig.

18. Avslutning (10 min)

Sammanfatta dagen. Förklara att klassen tillsammans gjort det till en bra dag. De har uppnått målet att diskutera, lyssna, sätta sig in i andras perspektiv, visa förståelse och empati. Bekräfta studenternas insatser – att diskutera de ämnena som dagen handlat om är inte enkelt, men det är viktigt, och de har utfört det på ett respektfullt och bra sätt.